

Promjena modela financiranja visokih učilišta u Hrvatskoj 2012-2015

prof. dr. sc. Ružica Beljo Lučić
pomoćnica ministra za visoko obrazovanje

Podaci o sustavu visokog obrazovanja R. Hrvatske

Broj studenata ak. g. 2015/2016	Redovni	Izvanredni
173.302	126.776	46.526

Broj studenata	Sveučilišta	Veleučilišta i visoke škole
173.302	136.271	37.031

Redovni studenti bez školarine	Redovni uz plaćanje
63.501	63.275

Broj visokih učilišta	javna	privatna	ukupno
Sveučilišta	8	2	10
Veleučilišta	11	4	15
Visoke škole	3	28	31

Broj zaposlenika – listopad 2015.		redoviti profesor/T	1005
U nastavi	8.756	redoviti profesor	950
Nenastavno osoblje	4.032	izvanredni profesor	1438
Ukupno	12.788	docent	2031
		suradnička zvanja	2731

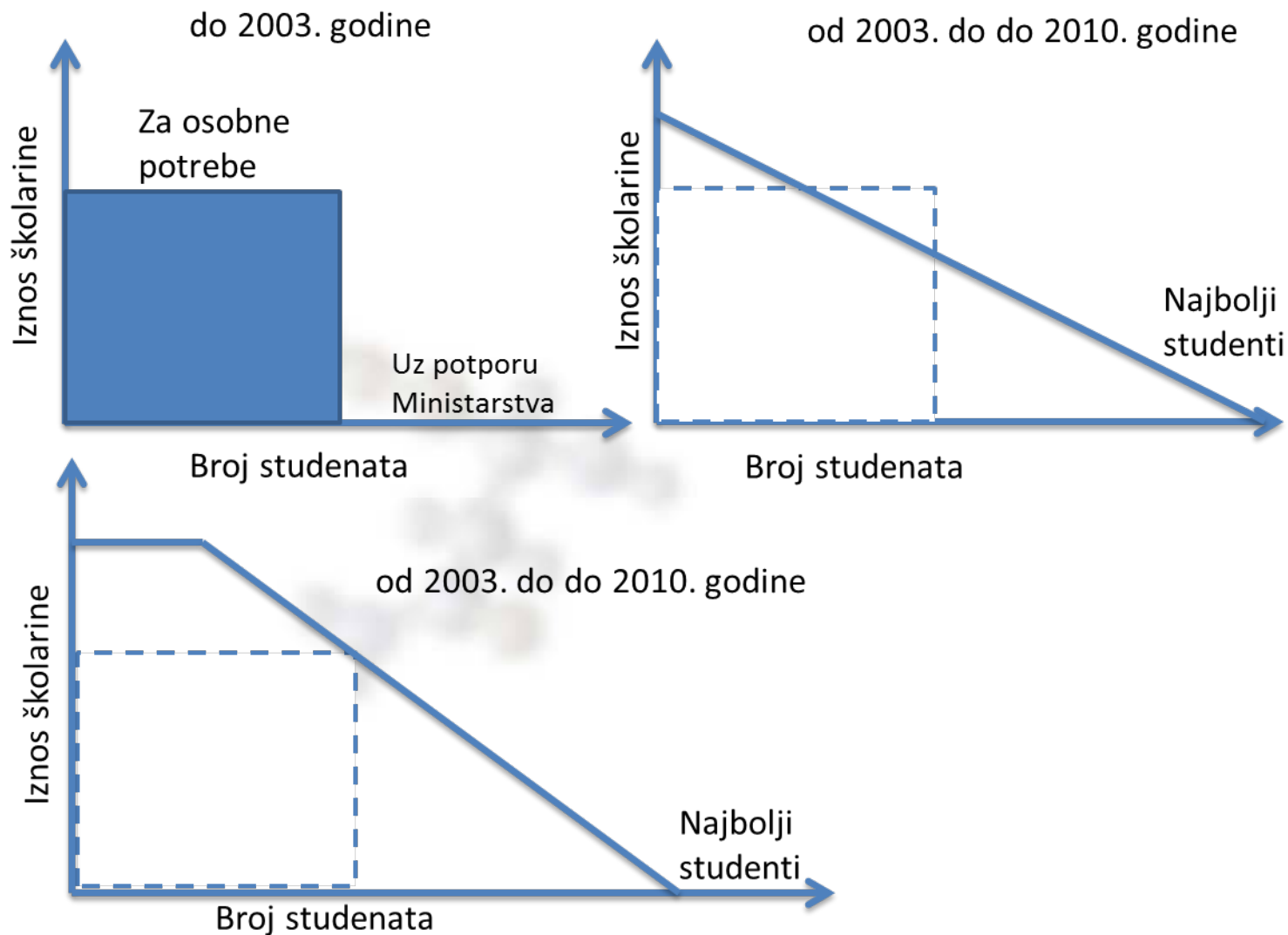
Financijski podaci za 2015. (u kunama)

Plaće i naknade troškova zaposlenima (plaće i prava iz Kolektivnog ugovora)	2.093.997.196,00
Materijalni troškovi (hladni pogon visokih učilišta)	86.822.432,00
Subvencije školarina	225.939.212,00
Stipendije	71.797.360,00
Studentski standard	256.076.500,00
Kapitalna ulaganja	32.235.000,00
Ukupno:	2.766.867.700,00

Broj studijskih programa

Ukupno	1358
Društveno područje	392
Humanističko područje	241
Tehničko područje	239
Biomedicinsko područje	134
Biotehničko područje	111
Prirodno područje	97
Umjetničko područje	104
Interdisciplinarno područje	40

Povijesni razvoj modela školarina u Hrvatskoj

Počeci razvoja programskog financiranja

- stanje u kojem gotovo svi studenti plaćaju studiranje što je smanjilo dostupnost visokog obrazovanja
- tijekom 2010. i 2011. Ministarstvo u suradnji sa Svjetskom bankom i javnim sveučilištima započelo razvoj koncepta programskog financiranja visokih učilišta
- početkom 2012. godine Ministarstvo je u dogovoru s Ministarstvom financija stvorilo financijske pretpostavke za potpisivanje trogodišnjih ugovora s visokim učilištima koji će osim financijskih sredstava definirati i razvojne ciljeve te indikatore kojima će se pratiti ostvarivanje ciljeva
- cilj je Ministarstva bio da se pilot projektom programskog financiranja razviju kompetencije za buduće pregovore te omoguće praktična iskustva korisna za razvoj zakonskog okvira o programskom financiranju visokih učilišta u Hrvatskoj
- važan cilj bio je osigurati stabilnost u financiranju visokih učilišta

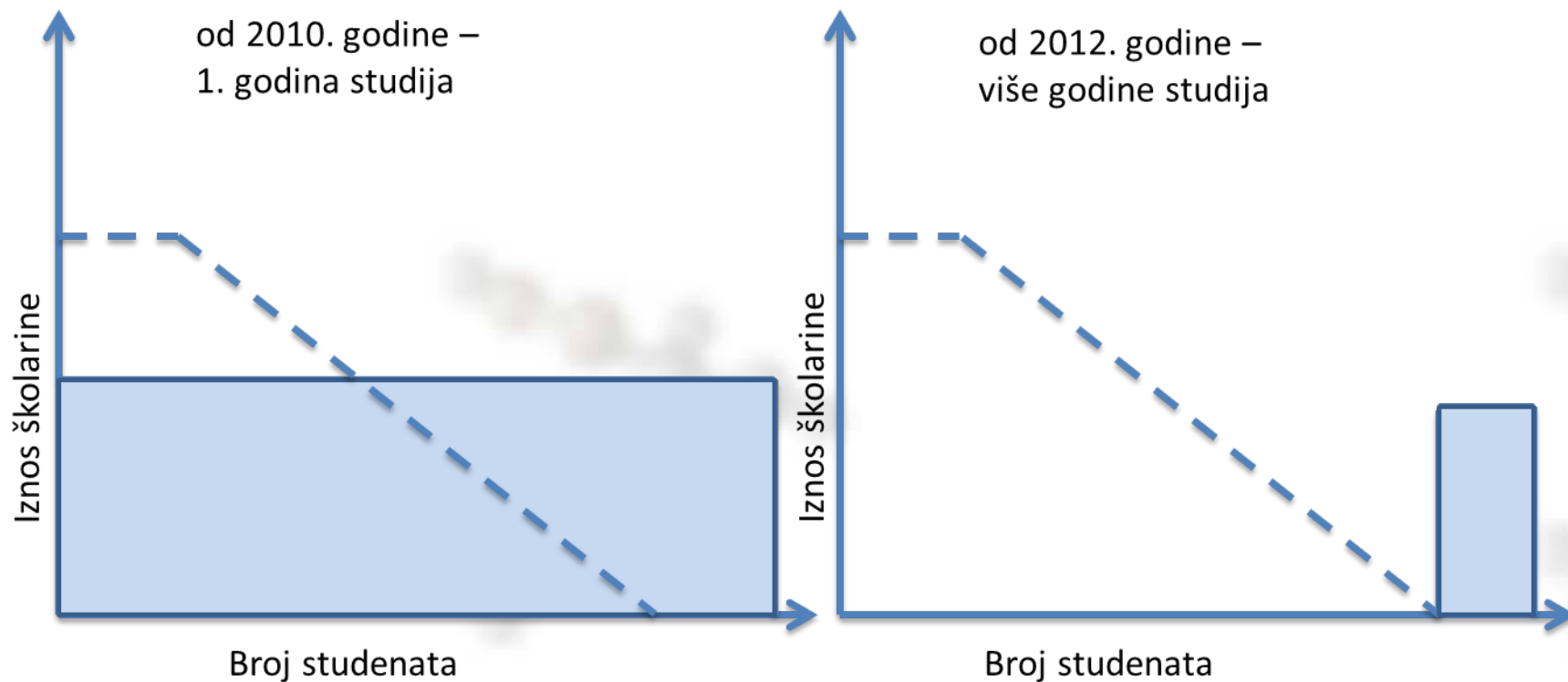
Razvoj pilot programskih ugovora

- inicijalni poziv ministra rektorima (veljača 2012.) za sudjelovanje u projektu uvođenja pilot programskih ugovora nakon čega su imenovani sveučilišni timovi za sudjelovanje u projektu te dogovoren hodogram pregovora
- sve aspekte ugovora zajednički su u pregovorima dogovarali predstavnici sveučilišta, studenata i Ministarstva a pregovore oko ugovora stručnim savjetima i podrškom pratila je Svjetska banka
- od ožujka do lipnja 2012. vođeni su intenzivni pregovori te dogovoreni model pilot programskih ugovora, principi pregovora, model ciljeva, nacrt pilot programskih ugovora te sadržaj odluke Vlade koja je bila temelj za potpisivanje trogodišnjih ugovora
- od lipnja do studenog pojedinačni pregovori Ministarstva i javnih sveučilišta, veleučilišta i visokih škola radi sklapanja ugovora o dijelu financiranja (tzv. pilot programskih ugovora)

Model pilot programskih ugovora

Ministarstvo	Visoka učilišta
Ministarstvo predlaže ciljeve i model ciljeva, koji se zajednički raspravljaju i usuglašavaju između studenata, ministarstva i javnih visokih učilišta	autonomno razvijaju vlastiti strateški pristup za dostizanje ugovorenih ciljeva samostalno predlažu rezultate, vrijednosti indikatora i aktivnosti za postizanje ciljeva
iznos financiranja visokih učilišta u dijelu programskog financiranja izračunava se na temelju broja studenata koji po prvi put upisuju prvu godinu studija i broja studenata koji su u prethodnoj akademskoj godini stekli najmanje 55 ECTS bodova i iznosa od 3.650,00 HRK po studentu	u provedbi aktivnosti za postizanje ciljeva u ugovorima visoka učilišta koristit će i druga sredstva prihodovana na temelju nastavne djelatnosti, uz sredstva iz Državnoga proračuna, a koja su u funkciji provedbe aktivnosti za ostvarivanje ciljeva iz pilot programskih ugovora
Ministarstvo će prikupljati i provjeravati sve potrebne podatke za izračun iznosa financiranja i praćenje provedbe pilot programskih ugovora Ministarstvo će planirati godišnje 250 mil HRK te dodatnih do 10 % u zadnjoj godini financiranja radi isplate bonusa	model participacija studenata u troškovima studiranja za studente koji ponovo upisuju prvu godinu studija ili su u prethodnoj akademskoj godini ostvarili 54 i manje ECTS-a definiraju senati sveučilišta za svoje studente rukovodeći se načelom osiguravanja pristupa visokom obrazovanju što većem broju studenata

Novi model školarina

Principi pregovora

Visoka učilišta autonomno će odlučiti o potpisivanju trogodišnjih pilot programskih ugovora

studenti, visoka učilišta i Ministarstvo žele u pilot projektu programskih ugovora ostvariti najveća moguća poboljšanja u sustavu nastave i studija

visoka učilišta će u pilot programskim ugovorima predložiti najbolje rezultate koji su izvedivi u sklopu raspoloživih financijskih, ljudskih i drugih resursa

u ugovoru će biti navedeni ciljevi na kojima visoka učilišta rade, planirani rezultati i indikatori za praćenje rezultata (planirana i postojeća vrijednost indikatora)

u ugovoru neće biti navedene planirane aktivnosti, ali visoka učilišta će za potrebe kvalitetnijeg pregovaranja dostaviti i popis planiranih aktivnosti za postizanje rezultata

sveučilišta će izabrati minimalno četiri cilja, od kojih će minimalno tri biti s A-liste ciljeva a javna veleučilišta i visoke škole predložiti će onaj broj ciljeva, rezultata i vrijednosti indikatora koji odgovara njihovoj veličini i raspoloživim resursima

dodatna financijska sredstva u iznosu do 10 % koja sveučilišta, veleučilišta i visoke škole mogu ostvariti na temelju postignutih rezultata bit će u ugovoru namjenski vezana uz ostvarivanje ciljeva i rezultata iz ugovora

sveučilišta, veleučilišta i visoke škole prilagodit će model školarina planiranom povećanju prihoda iz Državnog proračuna

Dogovoreni ciljevi

A skupina ciljeva	B skupina ciljeva
Stjecanje kvalifikacija u razdoblju predviđene studijskim programom	Povećanje utjecaja studentskih evaluacija nastavnika i nastave
Olakšanje pristupa studiju i potpora pri studiju za studente slabijega socijalno-ekonomskog statusa i studente s invaliditetom	Povećanje broja studentskih znanstvenih i stručnih radova Povećanje kvalitete rada stručnih službi
Povećanje broja osoba sa završenim studijem u tehničkim, biomedicinskim, biotehničkim i prirodnim (STEM) područjima, te u informatičko-komunikacijskom području i u interdisciplinarnim studijima vezanim uz ova područja	Unapređenje suradnje između studenata i uprava visokih učilišta Internacionalizacija visokog učilišta Povećanje kvalitete nastave
Olakšanje pristupa i osiguravanje kvalitete studija za studente starije od 25 godina	Povećanje međusveučilišne i međufakultetske suradnje
Studijski programi utemeljeni na principu ishoda učenja s ECTS bodovima procijenjenim na temelju radnog opterećenja studenata potrebnog za stjecanje predviđenih ishoda učenja i u skladu s potrebama osobnog razvoja pojedinaca te društvenog i gospodarskog razvoja Hrvatske	Povećanje suradnje s gospodarstvom i lokalnom zajednicom u pitanjima od interesa za studente (konsenzus je da se ovdje misli na pitanja vezana uz nastavu, studije) Svi drugi ciljevi usklađeni sa strateškim smjernicama visokog učilišta.

- Svi potpisani ugovori objavljeni su na web stranicama Ministarstva <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=3329>
- Svaki ugovor sadržava priloge s opisom izabranih ciljeva, rezultate koje će visoka učilišta ostvariti u tri godine, indikatore za praćenje realizacije i njihove početne vrijednosti te objašnjenje trenutnog stanja

Cilj	Grupa A/ B	Objašnjenje na koji se način cilj uklapa u razvojnu strategiju visokog učilišta

Cilj 1/2/3/4			
Rezultat	Indikatori za praćenje rezultata	Postojeća vrijednost indikatora (na temelju polaznih podataka za akad. god. 2010./2011.)	Objašnjenje trenutnog stanja

Praćenje i evaluacija programskih ugovora

- provedbu programskih ugovora nadzirala su povjerenstva koja su sačinjavala predstavnici visokih učilišta i Ministarstva
- i u procesu provedbe ugovora postojala je mogućnost pregovaranja i dogovora oko prilagodbe i unaprjeđenja ranije dogovorenih okvira programskih ugovora
- važno je istaknuti da su svi ključni dionici u ovome procesu (studenti, sveučilišta i ministarstvo) istaknuli kako je unaprijeđena komunikacija i međusobno povjerenje svih uključenih, te je time stvoren osnovni preduvjet za daljnji razvoj koncepta financiranja visokog obrazovanja putem programskih ugovora

Evaluacija programskih ugovora

- poteškoću u praćenju realizacije stvaralo je nepostojanje sustavnog prikupljanja podataka
- financijski podaci o strukturi rashoda vezanih uz realizaciju ciljeva nisu sustavno praćeni
- s obzirom da su indikatore predlagala visoka učilišta oni su potpuno neusporedivi a upitne su i početne vrijednosti
- veći dio financija utrošen je na rad koji se nastavnicima i suradnicima honorirao za izradu pravilnika, materijala, unaprijeđenje studijskih programa i sl. a manji dio sredstava je dodijeljen kao izravna potpora studentima
- najbolje su ocijenjene aktivnosti koje su provođene u svrhu jačanja kompetencija studenata kako bi se povećala njihova uspješnost u svladavanju programa
- programski ugovori utjecali su na socijalnu dimenziju visokog obrazovanja

Financiranje visokih učilišta 2012.-2015.

Vrsta	Iznos financiranja	Raspodjela na temelju	Stupanj autonomije raspolaganja sredstvima
Rashodi za zaposlene	85%	Broj zaposlenih	Suglasnost MZOS-a za zapošljavanje
Materijalni troškovi	3%	Povijesna raspodjela	Odluka Senata
Subvencije školarine	10%	Broj upisanih u 1. godinu + broj uspješnih (55 ECTS)	Pilot programski ugovor
Znanstvena djelatnost	2%	Indikatori znanstvene produktivnosti	Ugovor
Kapitalne investicije		Potpisani ugovori	

Evaluacija pilot programskih ugovora

	Prethodni ciklus	Novi ciklus
Ciljevi	(+) zajednički dogovoreni sa sveučilištima	zadržani najvažniji ciljevi
Indikatori + rezultati	(-) svako VU izabralo svoje indikatore i rezultate	sva VU iste indikatore
Visina subvencije	(-) sva područja 3.650,00 kn	različito prema područjima
Dijalog sa VU	(+) visok stupanj konsenzusa	(?) VU smatraju da treba povećati sredstva za materijalne troškove

Financiranje visokih učilišta 2015.-2018.

Vrsta	Iznos	Raspodjela na temelju	Stupanj autonomije raspolaganja sredstvima
Rashodi za zaposlene + znanstvene novake	Dosadašnjih 2 mlrd kn + 190 mil kn	Broj zaposlenih	?
Materijalni troškovi + subvencije školarina	330 mil kn	Broj upisanih u 1. godinu + broj uspješnih (55 ECTS) po područjima znanosti	Ugovor – autonomno
Znanstvena djelatnost	50 mil kn	?	?
Kapitalne investicije		Potpisani ugovori	
Strukturni fondovi (programski ugovori)	200 mil kn	Potpisani programski ugovori	Prema natječaju

Ciljevi programskih ugovora u novom ciklusu

- što više studenata obuhvatiti subvencijama
- osigurati pristup visokom obrazovanju studentima slabijeg socijalno-ekonomskog statusa
- jačanje STEM područja
- povećanje uspješnosti studenata
- učinkovito upravljanje visokim učilištem i financijama
- povezati financiranje materijalnih troškova sa rezultatima, raspodjela prema indikatorima
- različito financirati različita područja studija zbog razlike u prioritetima, veličini grupa, troškovima, mogućnosti vlastitih prihoda

Podjela područja studija prema iznosu financiranja

1. umjetničko (najskuplje, mentorska nastava, mali broj studenata, nema vlastitih sredstava, puno vanjske suradnje)
2. biomedicinsko (najskuplje što se tiče resursa, male grupe)
3. prirodno (male grupe, malo studenata, mala vlastita sredstva, puno nastavničkih studija)
4. biotehničko i tehničko (više studenata, srednje grupe, srednji vlastiti prihodi)
5. interdisciplinarno (veće grupe od tehničkih i biotehničkih, ali ipak manje od društvenih)
6. humanističko (manje grupe, veliki interes studenata, veći vlastiti prihodi)
7. društveno (najveće grupe, najmanji troškovi nastave, veliki interes studenata, veći vlastiti prihodi)

PODRUČJE	STRUČNI STUDIJ	SVEUČILIŠNI STUDIJ
biomedicinsko područje	5.200,00 kn	6.000,00 kn
biotehničko područje	5.000,00 kn	5.600,00 kn
društveno područje	3.700,00 kn	4.300,00 kn
humanističko područje	3.900,00 kn	4.500,00 kn
interdisciplinarno područje	3.900,00 kn	4.500,00 kn
prirodno područje	5.200,00 kn	6.000,00 kn
tehničko područje	5.000,00 kn	5.600,00 kn
umjetničko područje	6.000,00 kn	7.500,00 kn

Prijedlog ciljeva za sljedeće razdoblje

Cilj:	Opis indikatora:	Početno stanje:	Rezultat:
Povećanje kvalitete nastave	Broj preporuka za produljenje djelatnosti Broj pisama očekivanja Broj uskrata		
Povećanje udjela studenata u tehničkom, biotehničkom, biomedicinskom i prirodnom području u odnosu na ukupan broj studenata	Broj upisanih studenata u tehničkom, biotehničkom, biomedicinskom i prirodnom području / ukupan broj upisanih studenata		
Povećanje uspješnosti studenata	Broj studenata koji su na prvoj godini stekli 55 ECTS bodova / broj studenata koji su u prethodnoj godini prvi put upisali prvu godinu		
Povećanje udjela financiranja iz međunarodnih projekata	Iz financijskog izvješća PR-RAS iznos prihoda na računima iz računskog plana 631 Pomoći od inozemnih vlada + 632 Pomoći od međunarodnih organizacija u odnosu na ukupne prihode poslovanja		
Olakšanje pristupa studiju studentima slabijeg socio-ekonomskog statusa	Postotak sredstava namijenjen studentima slabijeg socio-ekonomskog statusa		
Olakšanje pristupa studiju studentima s invaliditetom	Postotak sredstava namijenjen studentima s invaliditetom		

Institucionalne pretpostavke – za punu autonomiju upravljanja sredstvima

- Osigurana financijska održivost institucije, uključujući izvore iz državnog proračuna, namjenskih i vlastitih sredstava, koja omogućuje da se nastavna djelatnost odvija nesmetano
- Sveučilište upravlja svim izvorima sredstava na najučinkovitiji način – raspodjela sredstava među sastavnicama
- Sveučilište ima razvijene mehanizme za učinkovito upravljanje ljudskim potencijalima
- Sveučilište ima pristup svim podacima sastavnica neophodnim za učinkovito upravljanje (zaposleni, financije, studenti...)

Mogući indikatori za financiranje VO sustava

broj BA studenata	broj osoblja	iznos EU/međunarodnih projekata
broj MA studenata	broj inozemnih studenata	iznos vlastitih prihoda
broj doktora znanosti	broj inozemnog osoblja	rezultati znanstvenih istraživanja
broj BA diplomanata	zapošljivost diplomanata	broj znanstvenih projekata
broj MA diplomanata	veličina prostora	broj uspješnih patentnih prijava
broj ECTS-a	pozicija na nacionalnoj ljestvici	pozicija na međunarodnoj ljestvici

Zaključci i preporuke

- treba definirati obvezne ciljeve i indikatore za sva visoka učilišta radi usporedivosti
- treba pojednostaviti praćenje realizacije programskih ugovora na temelju kvantitativnih indikatora
- treba osigurati formalnu uključenost sastavnica sveučilišta u realizaciju programskih aktivnosti
- treba osigurati povećanje financiranja kako bi se veći dio sredstava mogao koristiti za realizaciju ciljeva te za direktne potpore studentima i unaprjeđenje njihovih kompetencija
- treba povećati transparentnost financijskog poslovanja visokih učilišta
- treba izabrati indikatore za koje postoje transparentne baze podataka koje su dostupne Ministarstvu, visokim učilištima i studentima

Zaključci i preporuke

- izbor indikatora za izračun blok granta za pojedino visoko učilište treba imati stratešku ulogu (u Hrvatskoj izbor indikatora za izračun blok granta doprinosi povećanju dostupnosti i završnosti studija)
- financiranje visokih učilišta iz Državnog proračuna mora biti dostatno za nesmetano odvijanje osnovnih djelatnosti – nastave i znanosti
- važno je da dio javnog financiranja koji ovisi o indikatorima nije prevelik u odnosu na cjelokupno financiranje
- u pregovorima vezanim uz financiranje visokih učilišta važnu ulogu imaju predstavnici studenata
- model financiranja treba biti što jednostavniji i njime trebaju biti zadovoljni i Ministarstvo i visoka učilišta i studenti
- svaka država treba iznaći model financiranja koji najbolje odgovara potrebama vlastitog sustava visokog obrazovanja pri čemu mogu pomoći primjeri dobre prakse iz mnogih europskih zemalja

<http://www.mzos.hr>

- telefon: +385 (1) 4569 041
- faks: +385 (1) 4594 305
- e-pošta: ruzica.beljolucic@mzos.hr
- Donje Svetice 38, 10000 Zagreb

